

mazás illetve volna az alkalmazottat a törvényes felmondási időre. A R. nem vette át a Terv. helyes azon intézkedését, hogy nyugdíjas köztisztviselő nyugdíjazásától számított öt éven át végellátása elvesztésének terhe alatt nem vállalhat tisztséget, megbízást vagy érdekeltséget oly vállalatnál, amely ügyei intézésében felügyeleti, ellenőrzési vagy egyéb szempontból a tisztviselő tényleges működése alatt az ő hivatali hatáskörébe tartozott.

H. L.

A 4140/1932. M. E. számú rendelet, és a függőszámlára való fizetés kérdéséhez. A devizarendeletek általánosan ismert korlátozó intézkedései között a mindennapi ügyvédi prakszisban leggyakrabban külföldi követelések behajtására vonatkozó jogszabályokkal kerülünk kapcsolatba. A 4140/1932. M. E. számú rendelet megjelenése óta, ha külföldi hitelező végrehajtás elrendelését kéri, a bíróság a kérelem tárgyában a felek meghallgatását rendeli el, melynek célja a devizarendeletekben előírt behajtási feltételek fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása (4500., 4550., 6900/1931. M. E., 4100/1932., 4550/1931. M. E.) A meghallgatás során adósnak módjában van a Nemzeti Bank fizetést megtiltó, illetőleg a fizetést elhalasztó határozatának produkálásával a végrehajtás elrendelését megakadályozni, illetőleg a hitelezőnek, a Nemzeti Banktól esetleg elnyert perlési engedély felmutatásával a végrehajtás elrendelését kieszközölni.

Vizsgálunk kell mindenekelőtt eme behajtási engedélyek természetét, illetve, hogy mire jogosítják fel azon boldog halandót, akinek hosszas utánjárással sikerül eme ritka és értékes dokumentum birtokába jutni. Jól tudjuk, hogy ezen engedélyt a Nemzeti Bank állítja ki. Tehát a helyzet az, hogy a rendes perut igénybevétele, amelyhez az általános jogelvek alapján joga van mindenkinek, egy oly szerv megfélembeszethetlen határozatához fűződik, amely nem egyéb, mint egyszerű magánjogi alany.¹⁾

A Nemzeti Bank behajtási engedélye általában kétféle. Oly országokkal, amelyekkel clearing megállapodásunk van, a követelésnek áruszállításból való keletkezésének igazolása után a Bank az engedélyt a megfelelő pengőértéknek clearingszámlára való befizetésére vagy egyelőre zárolt számlára való lefizetésre rendszerint megadja. Oly országokkal szemben, amelyekkel clearing megállapodásunk nincs, fentiek igazolásán felül a hitelező köteles egy úgynevezett „Stillhalte” nyilatkozatot is adni.²⁾

¹⁾ L. Dr. Nagy Dezső: „A Magyar Nemzeti Bank joghatósága”, Polgári Jog IX. évfolyam 3. szám.

²⁾ A Nemzeti Bank legutóbb kibocsátott 62-es számú körlevele szerint „Stillhalte” nyilatkozat helyett a következők igazolandók:
a) Az árutartozás ilyen minőségének igazolása az eddigi gyakorlat

amelyben kötelezi magát, hogy egy bizonyos időponton belül, általa meghatározandó cégeknek ugyanolyan összegű új árúhitelt fog nyújtani, mint a behajtani szándékolt követelés. Ily esetben a behajtási engedély az illető követelésnek zárolt pengőszámlára való befizetésére szól. Az ily engedélyeket a bank köztudomás szerint a legkritikább esetben adja meg, akkor is nagyon hosszadalmas igazolási eljárás útján. Ennek a helyzetnek az enyhítésére a Nemzeti Bank 1932. szeptember havában kelt körirata szerint nyitott árúköveteléseknél a „függőszámla” (contosospeso) váltótartozások számára a zárolt váltószámla intézményét hívta életre.

Az eljárás a következő: ha az adós önként teljesíteni akar, mielőtt a Nemzeti Bank zárolt számlára szóló engedélye megszeresztetik, úgy a kérdéses pengőösszeget függőszámlára vagy zárolt váltószámlára lefizetheti. *Ezen két számlára való fizetéshez a Nemzeti Bank semmi néven nevezendő engedélye nem kívántatik meg.* Ha a Nemzeti Bank a definitív engedélyt megadta, úgy a kérdéses összeget átviszik zárolt áruforgalmi pengőszámlára, vagy egy egyszerű zárolt számlára. Viszont ha három hónapon belül a Nemzeti Bank engedélye erre a számlaátírással vonatkozólag nem produkáltatik, úgy a függőszámláról a pénzt az adósnak visszaadják,³⁾ zárolt váltószámláról azonban ebben az esetben sem. Az intenció az, hogy a fizetési engedély hosszadalmas beszerzését megelőzőleg a hitelező biztosításának útjában akadály ne legyen, illetve hogy az adós gazdasági leromlásának veszélyében jelentkező kockázatot a hitelező ne legyen kénytelen viselni.

Sajnos, és itt van az egész helyesen elgondolt intézménynek Achilles sarka, a függőszámlára és zárolt váltószámlára való lefizetés, melyhez mint már említettem, semmiféle engedély nem szükséges, bíróilag *nem kikényszeríthető* és csak akkor jön figyelembe, ha az adós önként teljesít. A bíróságok, midőn az előterjesztett végrehajtási kérelem folytán a felek meghallgatá-

szerint, b) a hitelező nyilatkozata, hogy a pengőben fizetett összeget teljesítésül elfogadja akkor is, ha annak jogszabály vagy ügyleti kikötés alapján külföldi pénzben kell történnie. c) Annak igazolása, hogy az adósnak nincsen a hitelrögzítő megállapodás alá eső oly tartozása, amely valamely külföldi pénzüintézzel kötött hitelüzletből ered és melyre nézve a hitelező a megállapodáshoz csatlakozott, ha van ilyen tartozás, a Bank az engedélyt csak akkor adja meg, ha az adós a külföldi pénzüintézet követelésére aránylagos visszafizetést ajánlott fel. Ez utóbbinak az az indoka, hogy a hitelrögzítő megállapodáshoz csatlakozott hitelezők ne kerüljenek hátrányba az áruhitelezőkkel szemben.

³⁾ A gyakorlatban három hónap elteltével sem adják vissza az adósnak a lefizetett összeget. Hatásaiban így a függőszámla egyenlő a zárolt számlával, csak a pénz felhasználás végetti felszabadításánál vannak az utóbbi javára fennálló különbségek.

sát rendelik el, csak azt vizsgálják, hogy van-e az adósnak fizetést megtiltó, vagy elhalasztó határozata, de nem veszik figyelembe, hogy egy oly megoldás is létezik, amelyhez engedély nem szükséges, s amellyel az adós a hitelező követelését biztosíthatja a devizarendeletek keretén belül is.

Nem vitás, hogy a devizarendeleteknek nem lehet célja a nemfizető adósok védelme. Nem vitás az sem, hogy a függőszámlára vagy zárolt váltószámlára való fizetés engedély nélkül lehetséges és megengedett. Ha az adósban valóban van teljesítési készség és teljesítési képesség, amely két fogalom elvileg független a devizakorlátozó intézkedésektől, úgy mi akadály sem lehet annak, hogy ezen számlákra fizetést teljesíthessen.

Hogy miért nem lehet az ily számlákra való fizetést, amely devizapolitikai szempontból semmi kifogás alá nem eshetik, hisz épen a Nemzeti Bank hívta az intézményt életre, bíróilag kikényszeríteni, a budapesti kir. Törvényszék egyik legkiválóabb és ezen kérdésekben különös jártassággal rendelkező bírója, aki előtt alkalmam volt jelen témát szóvátenni, azt válaszolta: „Nincs rá törvény, sem pedig rendelet.” Amiben a maga részéről teljesen igazna is volt. A külföldi hitelezőknek azonban aligha fog ez a magyarázat megnyugtatójukra szolgálni, ha elmaradnak zárva attól a lehetőségtől, hogy adósuk követeléseiket biztosítsa oly esetben, amikor ez a biztosítás semmiféle tiltó rendelkezésbe nem ütközik.

Feltétlenül kívánatos volna tehát az előjáróban említett 4140/1932. M. E. számú rendelet novelláris módosítása oly irányban, hogy adós a meghallgatásra kitűzött tárgyaláson köteleztessék annak igazolására, hogy a kérdéses összeget függő számlára, váltótartozás esetén pedig zárolt váltószámlára lefizette és csak ebben az esetben legyen a végrehajtás elrendelése mellőzhető. Abban az esetben, ha adós ezen körülményeket igazolni nem tudná, úgy a végrehajtást elrendelő végzés ennek teljesítésére szólhat.

Ezen rendelkezés talán alkalmas volna arra, hogy amúgy is megingott külföldi hitelünket egy kevésbé helyreállítsa, amire közgazdasági életünknek elkerülhetetlen szüksége van. Történne pedig ez anélkül, hogy devizapolitikánk kialakult útjain változtatni kellene.

Dr. Gárdonyi István.

JOGGYAKORLAT.

A hitelezői késedelem tanához. Az órásmesterhez valaki elviszi az óráját kijavítani, a mester kiállítja a szokásos letéti jegyet. A megrendelő azután nem jelentkezik, a javítási díjat nem fizeti, az órát el nem viszi. Az iparos sokszor megrendelője nevét nem tudja, lakását még termé-